

UDK 94(497.6) HADŽIĆ S.

Stručni rad

Professional paper

Adnan Velagić

**AKRIBIČAN HISTORIOGRAFSKI PRISTUP KORIJENIMA
VELIKONACIONALNIH IDEOLOŠKIH KONCEPATA
(Senaid Hadžić *Bosna i Hercegovina u vrijeme pojave
(veliko)nacionalnih ideja*, JU Arhiv Tuzlanskog kantona Tuzla i
Društvo arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona, Tuzla 2016.)**

Knjiga *Bosna i Hercegovina u vrijeme pojave (veliko)nacionalnih ideja* predstavlja vrijedno djelo profesora Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli Senaida Hadžića, u kojem su pomnim analitičkim pristupom sagledani široki aspekti nacionalnog uzrastanja i hegemonijalnog ponašanja onih ideoloških koncepata koji su u toku 19. stoljeća imali za cilj preoblikovanje stvarnog bosanskohercegovačkog etnogenog miljea. Oslobođen bilo kakve pristrasnosti, koju je ponekad teško izbjeći obrađujući slične historijske teme, prof. Hadžić je na naučnim osnovama razmatrao pojave i determinisao njihove uzroke, sklapajući tako mozaičnu konstrukciju u kojoj se vrlo jasno vidi šta je to primjesa, a šta nepatvorena struktura.

Kroz sedam poglavlja¹ autor obrađuje različite teme, koje se samo laiku mogu učiniti nepovezane. Uviđajući da je budućnost Bosne i Hercegovine duboko utkana u impresiju nacionalnih ideja Hadžić nakon obrade određene problematike daje vrlo opširan i utemeljen zaključak kojim nastoji potkrijepiti svoju naučnu vodilju da su

¹ Predgovor; Uvod; I. Bosanski namjesnik Ali-paša Derendelija i Prvi srpski ustanak – početak protjerivanja “Turaka” iz Srbije; II. Prosvjetitelji Kneževine Srbije i njihova uloga u progonu muslimanskog stanovništva od početka XIX stoljeća do konferencije u Kanlidži 1862. godine; III. Bosna i Bošnjaci u ideologiji Ilirizma. Od ilirske prema velikonacionalnoj ideji; IV. Objava Ustavnog zakona vilajeta Bosanskog i njegove provedbe; V. Promjene u konfesionalnoj strukturi stanovništva Bosne i Hercegovine u XIX stoljeću; VI. Nakibulešrafi u Bosni i Hercegovini; VII. Konfesionalno školstvo u Bosni i Hercegovini u 19. stoljeću; Izvori i literatura; Registar ličnih imena; Bilješke o autoru; Izvod iz recenzija.

sve velikonacionale ideologije, bilo da su dolazile „sa one strane Drine“ ili „preko Velebita, Une i Save“ predstavljale agresivni akt u čijim su postavkama utemeljena dva vrlo važna koraka:

1. nacionalizirati stanovništvo Bosne i Hercegovine „zadahom vlastite nacije“ i
2. priključiti Bosnu i Hercegovinu svojoj matici.

Ono što bih posebno naglasio, kao nesumnjivu vrijednost autorovih spoznaja i razumijevanja, odnosi se na njegovo jasno i nedvojbeno razlikovanje ideje od ideologije, te nacionalizacije od etnokonfesionalne aspiracije. U razmatranju navedenog autor je, na osnovu historijskih izvora prvoga reda, onovremene štampe, široke i relevantne literature i vlastitih opservacija, zauzimao vrlo promišljene stavove i naučne zaključke, što je dodatno obogatilo ovo djelo. Kao školovani historičar Senaid Hadžić je na kraju rukopisa, u zaključnim razmatranjima, dao razložnu sintezu koja na cjelovit način sagledava vrlo složenu problematiku nacionalnih ideja i velikonacionalnih ideoloških koncepata kao i pokušaja njihove primjene na etnogenetsku strukturu i državnohistorijsku konjunkturu Bosne i Hercegovine.

S tim u vezi može se reći da je knjiga Senaida Hadžića *Bosna i Hercegovina u vrijeme pojave (veliko)nacionalnih ideja* vrijedno naučno djelo, nasušno potrebno u ovom vremenu kada su javni diskurs i medijski prostor uveliko prepušteni dnevnopolitičkoj blasfemiji. Nadam se da će, kao takvo, ovo djelo dati određeni doprinos u prevazilaženju različitih neutemeljenih sporova, iza koji se danas počesto stoji namjera „ispiranja mozgova“ i stvaranja iščašene slike o Bosni i Hercegovini kao prostoru historijski podložnom dihotomiji i nesamostalnosti.

Autor je školovani historičar i do sada je objavio više historijskih studija, knjiga, monografija, univerzitetskih udžbenika.² Prilikom rada na ovoj knjizi, služio se historijskim metodama pri sakupljanju, selekciji i kritičkoj provjeri podataka. Knjiga je napisana tečnim stilom pa je tako prilagođena čitaocima svih stepena obrazovanja. Zbog svega naprijed navedenog a smatrajući da će ova knjiga poslužiti ne samo svojoj temeljnoj namjeni - utvrđivanju historijske istine, nego da će koristiti i širem auditorijumu, toplo je preporučujem za čitanje.

² *Metodika nastave historije*, Izdavač: OFF-SET Tuzla, (univerzitetski udžbenik), Tuzla 2006 (koautor: Azem Kožar); *Tuzlanski kraj 1851. – 1991. Demografske i socijalne promjene*, Izdavač: OFF-SET Tuzla, Tuzla 2007 (koautor: Sead Selimović); *Kulturna historija Bosne i Hercegovine*, Tuzla 2009 (koautor: Sead Selimović); *Kultura i tradicija u Bosni i Hercegovini. Višemilenijski kontinuitet*, Izdavači: Arhiv Tuzlanskog kantona i Društvo arhivskih zaposlenika TK, Tuzla 2012 (koautor: Sead Selimović); *Primjeri suživljenja. Bilješke o Tuzlanskom kraju u 19. stoljeću*, Izdavači: Arhiv Tuzlanskog kantona, Društvo arhivskih zaposlenika TK, Centar za istraživanje moderne i savremene historije Tuzla, Tuzla 2017.